

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydske

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

Dr. phil. Gudmund Schütte: Sydslesvig og Tyskhedens »kulturelle
Overlegenhed«.

Kredsdagsvalget den 13. Oktober 1946 i Sydslesvig.

Godfred Hansen: Norske Foregangsmænd af sønderjydske Rod.

Køb dansk Arbejde!

Jydsk
Trikotagefabrik A/S
IKAST

A/S Aarhus Dampmølle

H. C. Hansen

Trikotagefabrik

Ikast

Telf. 21

GRAM
KOLEANLÆG

Brødrene Gram A/S
Vojens

HUSK VORE CISTERNER

»Phonix Model 33«, »Idal 1935« og
»Phønix-Duplex« (dobbeltskylende).

Maskinfabriken Phønix Odense

POUL KRØJGAARD

Trikotagefabrik

HERNING

Telf. 406

Hans Jensens Eff.
Trikotagefabrik

IKAST

DIPLOM-IS.

Haderslev Telef. 1160
Vejen Telef. 3

Aktieselskabet

Dansk Galoche- og Gummifabrik

København

Køge

Skive
Tømmerhandel A/S
Skive

Thisted
Andels-Svineslagteri

ASMUS HANSEN
Kolonial- og Kortevarer
en gros
Haderslev

A. W. MILLING
Aktieselskab
Østerbro 37 a Telf. 88 og 89
AALBORG

Carl J. Ulrich & Søn
Aktieselskab
Haslev - Telefon 600

A/S Sønderjydsk
Frøforsyning
Frøavl og Frøhandel.
AABENRAA

Poul Pedersen
Landsrettsagfører
Vejle

Aktieselskabet
Skive Markfrøkontor
Frøavl - Frøhandel
Skive. Telf. 94. 2 Lin.

Marie Christensen
Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetov - Aarhus
Telefon 1939 - 3222

Ter-Elementer
VERDENS ÆLDSTE OG BEDSTE

Aktieselskabet
Glud og Marstrands Fabriker
Uplansgæ 20

DANIA
GASAPPARATER
OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

BUDTZ MÜLLER & Co.

KUNSTHANDEL

KGL. HOF LEVERANDØR

BREDGADE 23 — TELEFON CENTRAL 1797

Rødding
Andelsmejeri

Fredr. Bangs Eftflg.
Nykøbing Mors

Engelsk-Dansk
Biscuits Fabrik A/S
Hejmdalsgade 35-37
København

HOTEL SØNDERBORGHUS
Tscherning Hansen
Restauration Værelser
Selskabslokaler
Telefon 601 - 602 Sønderborg

DANSK MASKINOPLAG S

(Jørgen M. Hansen)
Aabenraa Telf. 2044

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.
5 Vinterskole.
Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

J. N. Jepsens Boghandel

Tønder . Telf. 341

Stort Udvalg i saavel aktuel som
antikv. Litteratur om Sønderjyll.

Harald Bo Bojesen

Boghandel

A A B E N R A A

Dyckjær & Christensen

Fiskeeksport

Ringkøbing

Rødding Tømmerhandel

Chr. J. Ravn

RØDDING

A/S **P. SCHOU & CO.**

TRÆLASTHANDEL

Kolding

(Grundl. 1840)

Det kgl. octr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor

Højbroplads 10
København K
Tlf. Cent. 447

Den kongelige Porcelainsfabrik
& Fajancefabriken Alumina A/S

AKTIESELSKABET

BING & GRØNDAHL^S PORCELLÆNSFABRIK

KONGELIG HOF LEVERANDØR

Et sydslesvigsk Forfatterskab

Willy-August Linnemann

»**Sangen om de lyse Nætter**« Den unge sønderjydske Forfatters første Roman, skrevet som et Bidrag til bedre Forstaaelse af Sønderjyderne og som en Appel til større dansk Sammenhold. 2. Oplag 4000 Eksemplarer. Kr. 6,75.

»**Natten før Freden**« Romanen begynder Syd for Grænsen, i Omgivelser, hvor det allerede under fredelige Forhold kostede at være dansk, og den ender i Besættelsestidens og Modstandsbevægelsens København. Hidtil 8 Oplag. 28.000 Eksemplarer. Kr. 7,75.

»**Slesvig**« Et Skuespil om Sydslesvig. Skal man fra rigsdansk Side afvise de afnationaliserede Danskeres, den saakaldte »blakkede Gruppe«s Tilnærmelse til Danmark? Willy-August Linnemanns Skuespil er et Indlæg i Diskussionen herom. Kr. 7,75.

GYLDENDAL

Sydslesvig og Tyskhedens »kulturelle Overlegenhed«

Af Dr. phil. GUDMUND SCHÜTTE

Dr. phil. *Anders Bjerrum* har i »Berlingske Aftenavis« 17. 10. 46 skrevet en Kronik, »Er Sydslesvig dansk Folkegrund?« Den er lang, indgaaende, fuld av specielle, ofte træffende sprogpsykologiske og folkepsykologiske Iagttagelser, og munder ud i, hvad man kan kalde »Resignationens Tapperhed«. Han kritiserer Kopieringen av den tyske Lære om »Blut und Boden«. Nationaliteten ytrer sig ikke haandgribelig gennem »Folkeminder, Sædvaner, Gaardbygning og Klæde-dragt« eller gennem »dunkle Raceteorier«. Nej, Sproget er det avgørende Mærke. Et Grænsfolk med tysk Modersmaal vil altid være et farligt, urovækkende Ferment indenfor Riget. Et nødvendigt Vilkaar for Indlemmelsen i Danmark er, »at Sydslesvigerne indenfor en overskuelig Fremtid kan bringes til at opgive deres tyske Kultursprog og tilegne sig det danske«. Og det vil det vist knibe med. »Det tyske Sprogs Fremtrængen og vort eget Sprogs Tilbagegang har vedvaret uavbrudt i næsten tusinde Aar«. Dette Sprogskiftes Forudsætning er »Tyskernes kulturelle Overlegenhed. Baade den holstenske Adels Landbrugskultur og Hansaens Købstadkultur var den danske Kultur langt overlegen. Tyskerne havde et Overskud af dygtige og højt kultiverede Mænd, som vandrede ud i en Del af Sønderjylland og ganske langsomt i Aarhundredernes Løb satte deres Præg paa en stor Del af Landet. De medbragte det tyske Skriftsprog... som Bærer af en Kultur, der var den danske overlegen. Og gennem dette Skriftsprog ledes Bølge paa Bølge af tyske Kulturpaavirkninger ind i Landet, saaledes at først de højere Stænder og senere de lavere efter Aarhundreders Forløb kom til at føle Respekt for og Kærlighed til dette Kultursprog«. — »Ved en tilsvarende Overlegenhed... kan vi vinde Sydslesvig tilbage. Det er et letsindigt Haab, at vi kan faa det billigere. — Tør nogen for Alvor tro, at vi vil være i Stand til at yde en saadan Indsats?«

Dr. Bjerrum tror det aabenbart ikke. »En klar Erkendelse af vor hidtidige Underlegenhed er smertelig, men bittert nødvendig«. Alligevel vil han, mærkeligt nok, ikke nedlægge Vaabnene. Han finder, det er vor Pligt at hævde Danskheden i Nordslesvig og i Sydslesvigs dansksprogede Mindretal.

Efter Konstateringen av Danskhedens tusendaarige, uavbrudte Tilbagegang skulde man dog finde det rimeligere at sige: »Hvad kan det nytte?« »Laissez aller, laissez faire!« Jeg maa tilstaa, jeg har sjælden seet en mere udpræget Avmaling av Danskerne som »haabløse Slægter«.

Imidlertid indeholder Dr. Bjerrums Kronik, trods sin Lærdom, flere oplagte Kundskabs-Huller og Mistag.

Han fejder mod Dogmet om »Blut und Boden«. Og det for en stor Del med Rette. Danske Folkeminder om Gaardbonisser, danske Høstskikke, danske Firkantgaarde og Træsko, — de gør allesammen visse- lig ikke Nutidens Sydslesvigerne til vaskeægte Danskere. — Men *Folkeminder* og *Folkeminder* er *to Ting*. Og den ene og *væsentligste* av dem kender Dr. Bjerrum aabenbart ikke det bitteste til: det er de Folkeminder, der handler om *historiske Tildragelser og nationale Symboler*, altsaa røber *Sindelaget*. De er nemlig i Sydslesvig kærnedanske *tilhobe*. Dette kommer jeg tilbage til ved Drøftelsen av næste Punkt.

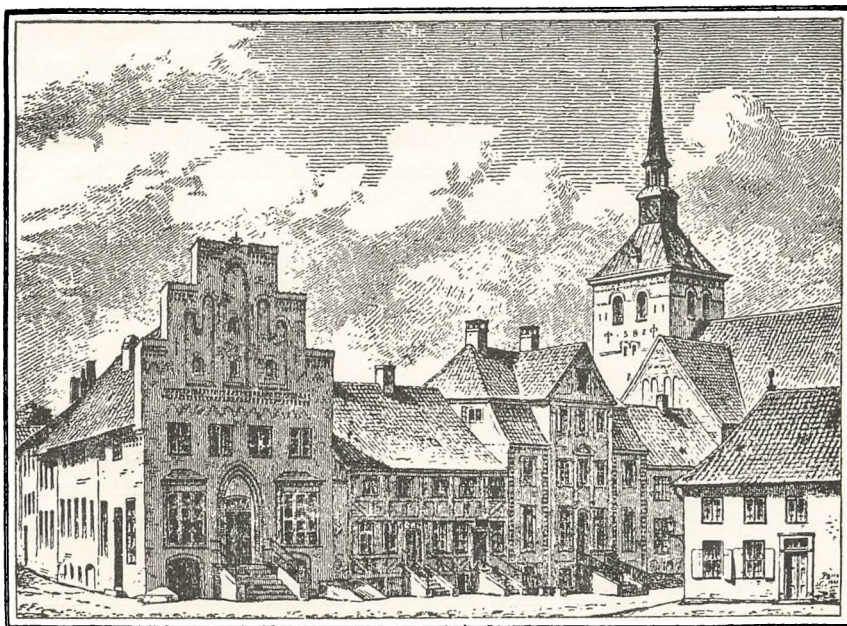
For Dr. Bjerrum er det virkelig nationale omtrent enstydigt med det *sprogligt nationale*. Hvis Sydslesvigerne ikke kan optage dansk Kultursprog, duer deres Danskhed ingenting. — Men slaar det virkelig til?

Flensborgs Indbyggere er fra c. Fjortenhundredtallet tysktalende. Og dog kan ingen nægte, at de 1427—31 ofrede Liv og Blod for den danske Sag og ogsaa senere viser sig trofast kongeligsindede. Den tysk-opdragne Flensborring *Chr. Paulsen* har atterdanskset sig og senere faaet tillagt Hædersnavnet »den første Sønderjyde«.

Gustav Johannsen fra den fortysskede Landsby Gundeby ved Slien blev een av Sønderjydernes mest fremragende Førere.

En dansk Officer omtaler 1813, at efter Tilbageslaget over Ejderen iagttoges en iøjnefaldende Sindelagsgrænse: ligesaa ligegyldige eller danskfjendtlige mange Holstenere var, ligesaa danskvenlige var Sydslesvigerne. Det avhang *ikke* av Sproget, for de paagældende Grænsestrøg var dengang avgjort gaaet over til Tysk. Se herom v. Hedemann-Heespen, »Die Herzogtümer Schleswig-Holstein u. die Neuzeit«, S. 600.

Men denne Kendsgærning kan oplyses langt nøjere og mere gennemgribende ved at studere *de historisk-episke Folkeminder*. Det har

Søndertorv i Flensburg — Nikolai Kirke (før Ombygningen).

Dr. Bjerrum aabenbart ikke umaget sig med. Men jeg har gjort det, og jeg kan saaledes bøde paa hans Forsømmelse. Jeg fastslaar da: i de sproglig fortyskede Egne gives der den Dag idag *ingen tysksindet Sagnoverlevering*. Dærimod myldrer de danske Sagn, og dét sydpaa udover Danevirke. Særlig kompakte Sagnblokke er: Sagnene om Grænsevogteren Dan, om Thyras Voldbygning, Lyrskovslaget, Erik Plovpenning og Abel, Margrete Sprænghest. Dertil kommer et Mylder av Anekdoter om den folkekære Konge Frederik VII. Det er nu for Nationaliteten temmelig ligefedt, om Overleverings sproget er tysk: Indholdet røber, at Sindelaget er dansk. Det viser sig hær, at Sydslesvigerne med deres udprægede Nationalsans gør os andre Danske til Skamme. I ingen kongerigsk Egn vilde man kunne træffe noget lignende.

Man drage yderligere i Minde, at Sydslesvigerne i over 100 Aar har været udsat for en fanatisk tysk Propaganda, først slesvig-holstensk, siden kejser-preussisk, endelig nazistisk, som vi Rigsdanskere intet tilsvarende har kendt til. Men den har ikke bidt paa dem for Alvor; kun i Overklassen har den sat Spor. Paa den jævne Menigmand er den prellet av.

Og saa skulde disse i Bunden danskpatriotiske Sydslesvigerer inte ha Lov til at kalde sig Danske? Kan Tyskerne indkassere danskta-

lende Nordslesvigere som Tyskere, hvorfor skal vi andre saa ikke ha Lov til at indkassere tysktalende, men danskpatriotiske Sydslesvigere som Danskere?

Enhver, der har færdedes i Sydslesvigsk Forening, veed, at dens Medlemmer synger danske Fædrelandssange med en Kraft og Applomb, som der næppe findes Magen til i det »gamle Land«. De har faktisk, trods deres plattyske Modersmaal, tilegnet sig Dansken som Hjelpe-Kultursprog. Og det kan vi godt slaa os til Taals med. For et Grænseland som Sydslesvig er den Slags sproglig Dobbeltthed en naturlig og praktisk nyttig Ting.

Jeg kommer nu til et andet Hovedpunkt, Dr. Bjerrums Forkyndelse av *Tyskhedens sproglige og kulturelle Overlegenhed*: »Det tyske Sprogs Fremtrængen... har vedvaret uafbrudt i næsten tusinde Aar«. Det er jo nøjagtigt, som om vi hørte den slesvigske Hjemmetysker Dr. *Peter Kragh*, som idelig ansporede sine dansktalende Sindelagsfæller til at øve sprogligt Selvmord.

Passer det nu virkelig med denne uavbrudte tyske Sejers-Parademarsch? Ja, hvis det passer, saa har Slesvigs Tyskhed ialfald nærmest udført Marsch paa Stedet. Imellem 800 og nu har Tyskheden trængt den slaviske Nationalitet tilbage over et hundredmilelangt Stykke, fra Ejderen og til Øvreschlesien. Men i den samme Tid er den mod Nord kun naaet de faa Mile fra Ejderen til Flensborg Fjord. Endda er dette skeet under Opbud av stærkt Fortysknings-Pres, og endda er det vundne Land ikke sikret mod Tilbagefald til aabenlyst udtalt Dansk-sind.

Men det passer i Virkeligheden *slet inte* med den uavbrudte Sejersmarsch. Det havde Dr. Bjerrum kunnet lære, hvis han havde læst i v. *Hedemann-Heespens* udmærkede, ovenfor citerede Værk, S. 468 etc. Dær hører vi, at Plattysken omkring 1400 havde sat sig fast i alle Sønderjyllands Byer. (Den var jo endog trængt ind i den kongerigske By Ribe). Men da Luthers Reformation senere stødte Plattysken fra Tro-
nen som Kultursprog, mistede den sin Overmagt over Jysken og for-
trængtes fra Nordslesvigs Byer ved Indflytning fra Landet. Selv i Slesvig Bys Forstæder mærkedes det jyske Fremstød.

Iøvrigt maa jeg tilføje, at Dr. Bjerrums Fremstilling giver et overdrevent ydmygende Indtryk av Danskens Underlegenhed, som om hær var Tale om en ganske særlig Mindreværd paa vor Side. Det hele maa sees i europæisk Perspektiv. Der hersker et gennemgaaende Kultur-
fremstød fra Syd mod Nord, trip, trap, træsko. Italiensken trænger Højty-
sken tilbage i Norditalien og Sydtyrol; Højty-
sken holder sig skadesløs ved at brede sig paa Plattyskens Omraade; Plattysken til

Gengæld breder sig blandt Frisere og Danske, og Dansken endelig bliver Skriftsprog i Norge.

Og saa kommer vi endelig til det aller vigtigste, nemlig Spørgsmaalet om selve *den kulturelle Overlegenheds og Underlegenheds Indebyr*.

Dr. Bjerrum fremfører en Række Exempler paa Tyskhedens kulturelle Overmagt. Jeg skal ikke prøve paa at afkræfte dem i og for sig. Men jeg maa spørge: drejer det sig ikke delvis om noget forbigaaende? Og har Danskheden slet intet at stille op til Modvægt? — Ærlig talt, jeg tykkes, at tysk Kulturmission ikke kunde ønske sig nogen ypperligere Advokat til at overdrive den tyske Indsats og til at fortie eller tilsløre den danske. — I det følgende skal jeg prøve at paavise noget til Modvægt.

Dansk Statskunst gennemfører en overlegen Enhedsstræben. Store Navne: Absalon, Valdemar Atterdag, Margrete; Frederik IV fulgte i deres Spor, da han udjog de separatistiske Holsten-Gottorper av Sønderjylland; han var blot ikke konsekvent nok. I tusend Aar kender vi intet til blodige Stammekampe. Det tyske Kejserrige orker dærimod ikke at holde Styr paa Smaastats-Kaoset. Det vegeterer kummerligt videre til Bankerotten 1806. Blodige Stammekampe raser i Aarhundreder mellem de holstenske Grever og Ditmarskerne, og mellem Ditmarskerne og Nordfriserne. Jfr. den preussisk-østrigske Syvaarskrig 1756-1763. I Sønderjylland triumferer det tyske System ikke ved overlegen Kulturkraft, men ved skadelig Desorganisation.

Dansk Retsvæsen genspejler Statskunstens Enhedsstræben: Valdemars »Jyske Lov« 1241, Christian Vs »Danske Lov« 1683, Chr. VII's »Indfødsret« 1776. Tysk Kaos udfolder sig hær ligesom i Statsstyret: en Enhedslov opnaas først Aar 1900.

Dansk Socialvæsen præges av Humanitet og Frihedsstræben. Ved Kongernes Udkøb av Adelen tryggedes Bondens Selveje i Nordslesvig; 1788 følger Stavnsbaandets Løsning (tyske Reformvenners Impulser virkeliggøres hos os førend i Tyskland); 1803 Forbud mod Slavehandel. — Dærimod: holstenske Junkere indslæber Livegenskabet til Sydøstslesvig. I Tyskland hersker det delvis til 1848.

Dansk Kirkestyre gennemfører sejrrig den nationale Enheds-Tanke ved Erik Ejegods geniale Virke 1103. Absalon styrker Enheden ved sin fællesdanske Kirkeforfatning 1189. Den tyske Ærkestol Bremen søger avmægtig at forpurre det danske Enhedsværk.

Dansk Kulturægling indfører den initiativrige franske Munkeorden Cistercienserne. Mindesmærker er i Bygningskunsten den skønne Klosterkirke i Løgum, i Litteraturen den fanatisk danske »Rydaar-

bog« i Sydslesvig. — Til Tyskland er Cistercienserne kun komne via Danmark (Kolbatz-Klostret).

Dansk kirkelig Kulturkraft fostrer den store nordslesvigske Salmedigter Brorson. Tysk kirkelig Indflydelse har gjort Sydslesvig fattigt; dets eneste Repræsentant er Angelboen Generalsuperintendent Adler, Udtryk for den fladeste tyske Rationalisme.

Dansk kirkelig-folkelig Kulturkraft skaber i Nordslesvig Verdens første grundtvigske Folkehøjskole, Røddingskolen. Til Sydslesvig naaer Folkehøjskolen kun ved plagierende tyske Efterligninger.

Dansk Kulturmægling indfører til Nordslesvig den amerikanske Good-Templar-Orden. Til Tyskland naaer Ordenen kun ved Aflæg-gere fra den nordslesvigske Loge.

Dansk Kulturkraft volder Fremskridt i Landbrugstekniken og grunder Andelsmejerierne. Under dansk Styre blomstrer Erhvervslivet i Nordslesvigs Byer. — Det danske Landbrug har forlængst indhentet de holstenske adelige Foregangsmænds Forspring; Sydslesvig følger nu dansk Forbillede. I Byerne stagnerede Forretningslivet under Preusservældet, oplivedes først ved Genforeningen med Moderlandet.

Er ovenstaaende Skue »bittert« og »smerteligt« for os Danske? Jeg tykkes nej!

Lad os nu prøve at ordne Forholdet dansk-tysk efter Tidsfølgen. Da maa vi, langt fra med Dr. Bjerrum at kvæde en smertelig Klagesang, tværtimod føle os slaaede av Danskhedens forbausende, ofte rentud mirakuløse Vitalitet.

Baggrunden for Tyskhedens vældige Erobringer Øst for Elben var de gennem Aarhundreder fortsatte krigerske Korstog blandt de fanatisk hedenske Vender og Preusser. Men den kloge Dankonge *Harald Blaatand* lurede de tyske Kors- og Rovriddere, narrede dem for Paaskud til indbringende krigersk Mission mod Nord, idet han freldeligt modtog Evangeliet og, som han selv stolt siger paa Jellingstenen, »gjorde Daner kristne«. Et virkeligt Størværk.

1027 fik *Knud den Store* yderligere Kejser Konrad II til at frafalde alle tyske Krav nordenfor Ejderen (vel mest kirkelige). En smuk diplomatisk Sejr.

Endnu maatte Dankongerne i mere end 100 Aar slaas med den magtgridske Ærkestol Bremens Annexionisme. *Erik Ejegod* fik med glimrende Genialitet tilføjet den et aldrig forvundet Nederlag, da han stiftede den danske Ærkestol Lund 1103. Endnu en 30 Aar kværulerede Bremen videre, men faafængt. 1189 sikrede Absalon vor Kirke yderligere gennem en fællesdansk Kirkeforfatning. Eriks og Absalons Resultater kan kaldes Størværk Nr. 2.

Efter vor politiske Nedgang genoprettede *Valdemar Atterdag* Riget. Storværk Nr. 3.

Luthers Reformation indebar en Trusel mod Danskheden i Sønderjylland, men Hertug *Christian* (Kong Chr. III) avbødede den for Nordslesvigs Vedkommende ved at gennemføre et landligt Kirkestyre paa danske Linjer, 1526. Dette kan kaldes den nordslesvigske Danskheds Grundpille Nr. 1.

Det var lykkedes holstenske Junkere i 16. Aarh. at indslæbe Livegenskabet i Sydøstlesvig og saaledes at trælke det danske Landsfolk. Men i Nordslesvig tryggede den *kgl. Regering* de danske Bønders Selveje, jfr. ovenfor. Danskhedens Grundpille Nr. 2.

Holsten-Gottorperne omgikkes med Planer om at udrydde det danske Kirkesprog fra hele deres Omraade. Men da *Frederik IV* udjog dem 1721, var denne Fare avværget.

Den fra Tyskland indvandrede Pietisme var en ny Fare, men den avbødedes i Nordslesvig, da Biskop *Brorson* skabte sine Salmer («Troens rare Clenodie» 1739) og iklædte den tyske Strømning dansk Aandsklædebaand. En vigtig Styrkelse for Danskhedens Grundpille Nr. 1.

Det lykkedes de tyske Advokater 1833 at udjage det danske Retsprog fra dets sidste Tilholdssteder i Nordslesvig. Men paa det første Kongegrand (Ständerforsamlingen) rejste Bonden *Nis Lorenzen* Kravet om Genindførelse, og dette Krav imødekom *Christian VIII* 1840. Igen en solid Bom mod Tyskernes sproglige Annexionisme.

Fra 1840 udfolder sig den tyske Propaganda, — slesvig-holstensk, kejser-preussisk, nazistisk. — Man vader i en Augiasstald av Løgn. Men alt dette er som sagt prellet av paa *de menige Sydslesvigeres historiske Danskhedsfølelse*.

At Danskheden under den lange Kamp har lidt smertelige Tab, vil naturligvis ingen nægte. Men Smerten bør ikke kvæle vor Stolthed over den Sejhed, der fra dansk Side er viist i Forsvaret. Som *H. P. Hanssen* med et Citat fra *Hostrup* sagde ved Sønderjydernes sidste Aarsmøde før Krigsudbruddet 1914:

*Du kan vel kro dig av Døgnets Kaar
og Sejren, de har dig skabt.
Men du fører en Kamp mod tusinde Aar,
og i den har du visselig tabt!*

Naar en erfaren Kamphøvding som *H. P. Hanssen* kunde udtale disse Ord, tør vi andre vel nok tage dem op. — —

— — —

Hvad jeg ovenfor har paapeget om den sydslesvigske Menigmands sagnhistoriske Indstilling, er noget helt nyt. Det er ikke Racefantasters

Fraser om »Blut und Boden«, eller Folkloristers Fremdragning av Gaardbonisser, Firkantgaarde og Træsko, eller, hvad Dr. Bjerrum kalder »taagede Ønskedrømme om, at det danske Spog af en eller anden uforklarlig Grund passer bedre til Sydslesvigernes Folkekarakter end det tyske«. Nej, det er noget helt andet. Det er et av det jævne Folk udtrykkelig udtalt *Sindelagsvidnesbyrd*. Det er en *haandgribelig folkepsykologisk Kendsgærning*, der hidtil er blevet ignoreret av alle Autoriteter, — av Sprogmand som Dr. Bjerrum, av Historikere som Professor Aage Friis, av Folkemindeforskere som Müllenhoff, av Statistikere og Politikere osv.

Jeg paastaar ikke, at min »Opdagelse« skal være avgørende eller bidrage væsentlig til Avgørelsen. Men noget bør den dog veje. Det gaar ikke an, fremdeles at hoppe tankeløst hen over Kendsgærningen uden at ane dens Tilværelse, saaledes som Dr. Bjerrum og Professor Friis og alle de andre Modstandere av Sydslesvigernes Krav gør. Jeg agter at gentage dette 117 Gange, til det endelig bliver hørt.

Med al Agtelse for Dr. Bjerrums Lærdom og sproglige Skarpsyn kan jeg ikke se andet, end at hans Indlægs Konklusion i temmelig høj Grad falder ind under det, som Professor Johannes Steenstrup kaldte »den klynkende Opfattelse av Danmarks Historie«. Den Linje bør vi ikke fortsætte.

Det er selvsagt ikke værd at se vor Saga i skønmalende, usandt Lys. Men sandt er det, at den — ikke mindst paa sønderjysk Grund — har viist en ukuelig Sejhed, som vi har *Ret* og *Pligt* til at være stolte av.

Som Professor *Fabricius* siger i »Berlingske Aftenavis« 8. 10: »Der kan være Risiko ved at handle til Gunst for Sydslesvigernes Krav; men der kan ogsaa være Risiko ved at *lade være*. Livet kan nu eengang ikke leves uden Risiko. Med Modstandsbevægelsens Resultater i Minde gør vi vel i at ihukomme det gamle Ord:

»Den, der dør av Skræk, skal jordes i en Mødding«.

Eskjær, 8. November 1946.

Gudmund Schütte.

— — —

Desværre har det paa Grund af Papirmangel været umuligt at faa Dr. Gudmund Schüttes Bog »Danske Rigssagn fra Sønderjylland« — som vi har lovet vore Læsere som Julegave — trykt i dette Aar. Saa snart den foreligger trykt, vil vore Holdere modtage den gratis.

Kredsdaysvalget den 13. Oktbr. 1946 i Sydslesvig

Flensborg By:

Valgdistrikt	Afgivne Stemmer ialt	Afg. St. paa tyske Partier	Afgivne Stemmer paa SSF.	Valgte Kandidater tyske dansk ^a	
I til X.	135 331	44 074	89 257	0	30
Af Reserverlisten blev valgt ...				6	3
Kandidater ialt ...				6	33

Valgdeltagelsen var 82,8 %.

Flensborg Amt:

1 Lyksborg-Munkbrarup ...	9 943	6 648	3 295	3	0
2. Harreslev-Hanved ...	10 629	5 517	5 112	0	3
3. Nørre Haksted/Store Vi...	8 290	6 160	2 130	3	0
4. Eggebæk/Jørl ...	6 076	4 805	1 271	3	0
5. Oversø/Siversted ...	8 062	6 675	1 387	3	0
6. St. Solt/Hyrup/Adelby/Tarup ...	9 604	6 957	2 647	3	0
7. Grumtoft/Husby ...	10 317	8 919	1 398	3	0
8. Sørup/Sterup ...	8 614	6 824	1 790	3	0
9. Kværn/Stenbjerg ...	6 589	5 919	670	3	0
10. Runtoft/Esgrus/Tøstrup ...	8 526	7 164	1 362	3	0
11. Gelting/Øe/Dyttbøl ...	7 766	6 844	922	3	0
	94 416	72 432	21 984	30	3
Af Reserverlisten blev valgt ...				8	1
Kandidater ialt ...				38	4

Valgdeltagelsen var 75,5 %.

Sydtønder Amt:

1. Sild-Nord ...	4 084	2 736	1 348	3	0
2. Sild-Midt/Syd ...	16 684	9 904	6 780	6	0
3. Vyk ...	5 694	3 992	1 702	3	0
4. Før V.-Amrum ...	5 205	2 818	2 387	2	1
5. Læk ...	7 837	5 529	2 308	3	0
6. Nibøl Dedsbøl ...	7 504	4 335	3 169	3	0
7. Sønderløgum/Nykirke ...	7 359	4 716	2 643	3	0
8. Dagebøl/Faretoft/Emmelsbøl ...	5 740	4 198	1 542	3	0
9. Klægsbøl/Lindholm/Enge	6 393	3 888	2 505	3	0
10. Ladelund/Medelby ...	6 010	4 030	1 980	3	0
Ialt	72 510	46 146	26 364	32	1
Af Reserverlisten blev valgt ...				4	0
Kandidater ialt ...				36	1

Fem Kandidater vælges senere. — Valgdeltagelsen var 72,7 %.

Slesvig Amt:

Valgdistrikt	Afgivne Stemmer ialt	Afg. St. paa tyske Partier	Afgivne Stemmer paa SSV.	Valgte Kandidater tyske danske	
1. Frederiksstad/Sønderstapel/Seeth	13 137	9 769	3 368	3	
2. Hollingsted	10 229	8 508	1 721	3	
3. Kurborg/Vedelspang/Krop	10 435	8 577	1 858	3	
4. Slesvig 1-3	40 867	22 237	18 630	0	9
5. Skovby/Jybæk/Trejaa	10 760	8 361	2 399	3	
6. Berend/Ulsnæs/Tolk	9 687	7 395	2 292	3	
7. Hostrupskov/Strukstrup/Egebjerg	10 725	7 859	2 866	3	
8. Maarkær-Østerskov/Brebel/ Obdrup	11 031	8 029	3 002	3	
9. Sønderbrarup	11 489	7 797	3 692	3	
10. Kappel	12 607	9 678	2 929	3	
Ialt	140 967	98 210	42 757	27	9

Valgdeltagelsen var 75,4 %.

Husum Amt:

1. Husum By I-IV	27 921	18 598	9 323	3	0
2. Bredsted	8 063	5 924	2 139	3	0
3. Langhorn	7 440	6 337	1 103	3	0
4. Nordstrand	6 789	5 499	1 290	3	0
5. Hatsted	9 176	7 694	1 482	3	0
6. Svavsted	7 514	7 267	247	3	0
7. Ostenfeld	9 080	7 860	1 220	3	0
8. Fjorde	7 958	7 077	881	3	0
Ialt	83 941	66 256	17 685	24	0
Af Reserverlisten blev valgt				8	1
Kandidater ialt				32	1

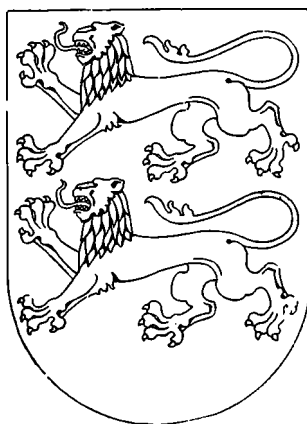
Valgdeltagelsen var 71,5 %.

Rendsborg Nørreamt:

1. Rendsborg By I-II	26 983	22 258	4 725	6	0
2. Byddelsdorf	17 898	13 833	4 065	3	0
3. Duvensted/Hohn/Bargstall	13 380	10 972	2 408	3	
Ialt	58 261	47 063	11 198	12	0

Sønderjydske

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

22. Aargang

1946

INDHOLD

Almindelig Historie

	Side
<i>P. O. Andersen:</i>	Striden om Rouglykke 90
<i>Aage Bonde:</i>	Lærere under Sprogreskriptionerne 121
<i>Olav Christensen:</i>	Et Bidrag til Haderslev By og Omegns Historie 157
<i>P. Feddersen Jensen:</i>	»Aanden fra 1848« i et vestslesvigsk Sogn 45
<i>H. P. Jørgensen:</i>	Fangerne paa Flensborg Gymnasium 72
<i>J. Juhler:</i>	Hvem har malet Altertavlen i Aabenraa Sognekirke... .. 1
<i>J. Jørgensen:</i>	Ved Billedhuggerindens Død 32
<i>Godfred Hansen:</i>	Norske Foregangsmænd af sønderjydsk Rod 217
<i>Niels Black Hansen:</i>	Apokope og stednavne 65
<i>Niels Black Hansen:</i>	Gudskes eng, gårdens eng — gudseng 166
<i>Niels Black Hansen:</i>	En præst, der kunde mere end sit Fadervor 189
<i>Hans Krog:</i>	For 50 Aar siden paa Dalum Landbrugsskole 180
<i>A. Hejselbjerg-Paulsen:</i>	Et Brev fra bevægede Dage i Sønderjylland 161
<i>Knud Hansen Pedersen:</i>	Gamle Minder fra Hygum Sogn 13
<i>J. Raben:</i>	Oldtidsmindesmærker i Rumohrsgaards Dyrehave 57
<i>J. Raben:</i>	Klingpung og Fattigblok ... 96
<i>J. Raben:</i>	Restaurering af Oldtidsmindesmærker i Sønderskoven paa Als 140
<i>J. Raben:</i>	Udpluk af Henrik P. Hansens Dagbog 185
<i>J. Raben:</i>	Skarprettere i Sønderborg ... 197
<i>M. V. Ræder:</i>	Da Dybbøl var faldet 141
<i>August F. Schmidt:</i>	Møderne i Mandbjerg Skov 85
<i>Gudmund Schütte:</i>	Sydslesvig og Tyskhedens »kulturelle Overlegenhed« ... 205
<i>Søren Telling:</i>	Danevirkes Ødelæggelser i sidste Krig 21
<i>Th. Thomsen:</i>	Mysunde Færge 133

<i>Hans Thysen:</i>	Hoveriet i et sønderj. Sogn	37
<i>Hans Thysen:</i>	En Skolestrid fra Skærbæk	135
<i>En gammel Slesviger:</i>	Lidt om vore navne	69
— — —	Valgene til Kredsdagene i	
	Sydslesvig	213
— — —	Af Anders Sandemands op-	
	tegnelser 1746	19
— — —	Aaret 1846	20
— — —	Historiske afhandlinger i dag-	
	blade	48

Personhistorie

<i>Aage Bonde:</i>	Lærere under Sprogreskrip-	
	terne	121
<i>Olav Christensen:</i>	Handskemager i Haderslev	
	Peter Iversen	4
<i>Cl. Eskildsen:</i>	Sønderjyllands betydeligste	
	Folkemindesamler... ..	81
<i>Cl. Eskildsen:</i>	Martin N. Hansen	151
<i>Troels Fink:</i>	Charlotte Rosendahl	39
<i>A. J.:</i>	Den sønderjydske Missionær	
	paa Sumatra	44
<i>J. Jørgensen:</i>	Ved Billedhuggerindens Død	32
<i>H. Lausten-Thomsen:</i>	Hansigne Lorenzen	101
<i>Arne Fog Petersen:</i>	Tønderpræsten Johannes Ma-	
	thias Dahl	28
<i>Aug. F. Schmidt</i>	Sangeren Georg Seest	61
<i>Aug. F. Schmidt:</i>	En Bemærkning om H. F.	
	Ewald	170
<i>J. Smith:</i>	Claus Knudsen, Amtsskriver	
	paa Haderslevhus, og hans	
	Jordkøb	49
<i>J. Smith:</i>	Magdalena, Hans Closters	
	Enke	100
— — —	En Hundredaarsdag (P. Hiort	
	Lorenzen)	42

Digte

<i>Martin A. Hansen:</i>	Æ hør' engang en Fowl	151
<i>Martin A. Hansen:</i>	En dav bløv vi fød —	153
<i>Martin A. Hansen:</i>	Madeleine	153
<i>Martin A. Hansen:</i>	Mon dæ grua Blomme	154
<i>Martin A. Hansen:</i>	Ivan Abonaschoff	155
<i>Martin A. Hansen:</i>	Av blomme æ så fuld, så fuld	156
<i>Martin A. Hansen:</i>	Lild Grede	156
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Fra Sorgens Ager	105
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Ak, min Husbond	114
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Sytten Aar	115
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Signes Sange	118

<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Skjaldens Sang om Ejderen... 119
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	E Mærker 120

Fortællinger

<i>Hansigne Lorenzen:</i>	Havgusen 111
<i>Hansigne Lorenzen:</i>	En Storbonde 115

Fra Folkemunde, Sagn og Minder

<i>Knud Hansen Pedersen:</i>	Gamle Minder fra Hygum
	Sogn 13
	Samleren 172

STEDFORTEGNELSE

A

Aabenraa 1 ff., 162, 167 ff., 191, 195.
 Aaved 94.
 Abild 34, 80, 221.
 Adelby 213, 218.
 Agerskov 86, 88, 89, 172.
 Agtrup 133.
 Ahrensberg 215.
 Als 146 ff.
 Amrum 213.
 Angel 217.
 Anslet 175.
 Arrild 20, 177.
 Asserballe 97, 99.
 Astrup 222.
 Astrupgaard 95.

B

Ballum 80, 101 ff.
 Bargstall 214.
 Barsbøl 94.
 Bedsted 86.
 Berend 214.
 Bevtoft 171.
 Bodsbøl 101.
 Bommerlund 220.
 Bovlund 85, 88.
 Sdr. Brarup 214.
 Brebel 214.
 Brede 80, 162.
 Bredsted 214, 217.
 Bremsbøl 172.
 Broager 40, 98, 219.

Brodersby 137.
 Brunde 166, 192, 194.
 Brøns 16, 90 ff.
 Brøstrup 13 ff.
 Byddelsdorf 214.
 Byvang 80.
 Bøglund 140.

C

Christiansfeld 9, 180.

D

Dagebøl 213.
 Dalbygaard 34.
 Damholm 81 ff.
 Danevirke 21 ff.
 Dänischenhagen 215.
 Dedsbøl 213.
 Dover 15.
 Drengsted 80.
 Duvensted 214.
 Dybbøl 141 ff., 185 ff., 222.
 Dvttébøl 213.
 Døstrup 69 ff.

E

Eckernførde 137, 140, 215.
 Eckernførde A. 215 f.
 Egebjerg 214.
 Egen 98, 99.
 Eggebæk 213.
 Ejdersted A. 215.
 Ellund 82.
 Emmersbøl 213.

Emmerlev 80.
Enge 213.
Erlev 158.
Esgrus 213.

F

Farderup 91, 94.
Faretoft 213.
Fjelstrup 122, 130, 175, 194.
Fjellumhøj 85.
Fjorde 214.
Fladsborg 49, 51.
Flensborg 6, 40, 48, 49, 72 ff., 80,
199, 207, 213, 221, 223, 224.
Flensborg A. 213 ff.
Flækkebv 138.
Foldinøbro 35.
Fole 67 ff.
Forballum 88.
Frederiksstad 214.
Frydendal (Als) 149.
Frydendal (Sundv.) 188.
Fæsted 13 ff.
Før 213.

G

Gammelgab 41.
Garding 215.
Gasse (Ø. og V.) 91, 94, 177 ff.
Gelting 215.
Gettorp 215.
Gjesing 91.
Gottorp 1, 138.
Graasten 80, 170, 188.
Gram 171.
Grumtoft 213.
Guderup 98.
Gundeby 131, 206.
Gyby 215.
Gymose 2.

H

Haby 161.
Haderslev 4 ff., 42 f., 48, 49 ff., 94,
100, 157 ff., 161, 176, 177.
Nr. Haksted 213.
Halk 6.
Hammelev 158, 159.
Hanved 213.
Harreby 13 ff.
Harreslev 213.

Hatsted 214.
Havervad 91, 94, 95.
Hejls 40, 161 ff.
Hellevad 194.
Ø. Hever 215.
Hohn 214.
Holbæk 38.
Hollingsted 127, 140, 214.
Holm (Brøns) 90 ff.
Holm (Nordborg) 97.
Hoptrup 87.
Hostrupskov (Sl.) 214.
Hovslund 162.
Hundevad 2.
Husby 213.
Husum 214.
Husum A. 214.
Husby 213.
Hviding 94.
Hvinderup 175.
Hygum 13 ff.
Hyrup (Had. A.) 85.
Hyrup (Fl. A.) 213.
Hvitten 138.
Høgsbro 92.
Høgsmark 215.
Højer 34, 172.
Højgaard 34.
Hørup 98, 199, 220.

I

Isted 84.

J

Jybæk 214.
Jørl 213.

K

Kappel 214.
Karby 215.
Kil 136.
Kjepslund 178.
Klægsbøl 213.
Knud 175.
Køkkendorf 136.
Kograven 21.
Koldenbyttel 215.
Kosel 136, 137, 215.
Kragelund 2 f.

Krop 214.
Kurborg 25, 214.
Københoved 4, 32 ff.

L

Gl. Ladegaard 158.
Ladelund 213.
Langhorn 214.
Lendemark 80.
Lerskov 161 ff.
Lindholm 213.
Lintrup 34.
Læk 191, 213.
Lyksborg 213.
Lysabild 199.
Lysholm 218.
Nr. Løgum 80.
Sdr. Løgum 213.
Løgumkloster 80, 209.
Løjt (Løjt K.) 68, 168.
Løndt 158.
Løstrup 51.

M

Maarkær 214.
Mandbjerg 85 ff.
Marstrup 133.
Medelby 213.
Mjøs 68, 192.
Moltrup 122.
Munkbrarup 213.
Munkvolstrup 49.
Mysunde 135 ff., 215.
Møgeltønder 31, 80.
Mølby 146.

N

Nibøl 213.
Nordborg 97, 98, 199.
Nordstrand 214.
Nustrup 86.
Nybøl 40.
Nygaard 147;
Nykirke 213.
Nyværk 1.
Nørremølle 185 ff.
Nørreskoven 146 ff.

O

Obdrup 214.
Oldenswort 215.

Olderup 130.
Ostenfeld 214.
Oversø 213.
Owschlag 215.

P

St. Peter 215.
Pommerby 122 f.

R

Raahede 92.
Rabsted 79.
Rejsby 91, 94.
Rendbjerg 98.
Rendsborg 214.
Rendsborg A. 214.
L. Rheide 131.
Ribe 16 f., 32, 36, 208.
Rise 67 ff., 166 ff., 189 ff.
Risgaard 166 ff., 191 ff.
Riseby 215.
Roager 94.
Rumohrsraard 57 ff., 150.
Runtoft 213.
Ryd 209.
Ryde 124 f.
Rødning 85, 88, 171, 210.
Røde Kro 21 f., 191.
Rønshoved 39.
Rørkær 79.

S

Sarup 183.
Sattrup 124.
Schackenborg 80.
Scheldendorf 215.
Schönhagen 215.
Seeth 214.
Sdr. Sejerslev 79.
Sild 213.
Siversted 213.
Skedebjerg 189.
Skelde 219.
Skovby (Sl.) 214.
Skæggerød 131.
Skærbæk 20, 35, 86, 177 ff.
Slesvig 62, 128.
Slesvig A. 214 ff.
Sli 135 ff.

Soed 158
 St. Solt 213.
 Stadum 133 f.
 Sdr. Stapel 214.
 Stenbjerg 213.
 Stenderup (Nybøl) 183.
 Sdr. Stenderup 33 f.
 Stensbæk Kro 16.
 Stepping 34.
 Sterup 130, 213.
 Strukstrup 183, 214.
 Stubbum 175.
 Styding 158.
 Sundved 203.
 Svavsted 214.
 Sverdrup 221.
 Sylvested 131 ff.
 Sæd 189, 191.
 Søes 170, 192, 194.
 Søby 215.
 Sønderborg 97 ff., 146, 185 ff.,
 197 ff.
 Sørup 49, 52, 56, 213.
 Søskov 215.

T

Tarup 213.
 Terkelsbøl 80.
 Tinglev 72 f., 80, 162.
 Toftlund 80, 86, 170.
 Toghale 80.
 Tolk 214.
 Treja 124 f., 214.
 Trovshøjgaard 185 ff.
 Trøgelsby 52.
 Tved 17.
 Tyrstrup 175.

Tønder 9, 28 ff., 46 f., 72, 79 f.,
 161, 189, 220, 223.
 Sydtønder A. 213 ff.
 Tønning 215.
 Tørning 158.
 Tøstrup 213.

U

Uldal 158.
 Ullemølle 20.
 Ulsnæs 214.

V

Vandling 10, 158.
 Vedelspang 137, 214.
 Vedsted 94.
 Vejbøl 54.
 Veseby 137.
 Vester Aabølling 91, 96.
 St. Vi 213.
 Vimtrup 15.
 Vinderad 51.
 Vinum 71.
 Visby 45 ff., 80.
 St. Vittensø 215.
 Vodder 37 ff., 91.
 Wohlde 129.
 Vojens 67, 158.
 Vollersvik 215.
 Vonsbæk 175.
 Vonsild 175.
 Vyk 213.

Ø

Ødis 8, 51.
 Øe 213.
 Østerholm 148 ff.
 Østerløgum 165.

Egernførde Amt:

Valgdistrikt	Afgivne Stemmer ialt	Afg. St. paa tyske Partier	Afgivne Stemmer paa SSF.	Valgte Kandidater tyske danske	
1. Egernførde By I-III	26 841	19 042	7 799	6	3
2. Schønhagen/Høgsmark/Karby	7 022	5 807	1 215	3	
3. Søby/Søskov/Riseby	7 828	6 852	976	3	
4. Ahrensberg/Kosel/Mysunde/Gyby	7 926	7 305	621	3	
5. Owschlag (ingen danske Kandida- ter opstillet)	6 686	6 686	0	3	
6. St. Vittensøe (ingen da. Kand.)	6 576	6 576	0	3	
7. Gettorp (ingen da. Kand. opst.)...	7 729	7 729	0	3	
8. Scheldendorf (ingen da. Kand.)...	5 707	5 707	0	3	
9. Dänischenhagen (ingen da. Kand.)	4 576	4 576	0	3	
Ialt	80 891	70 280	10 611	30	3
Af Reserverlisten blev valgt				9	0
Kandidater ialt				39	3
Valgdeltagelsen var 69,1 %.					

Ejdersted Amt:

1. Tønning	13 649	7 699	5 950	0	6
2. St. Peter	9 794	7 591	2 203	6	0
3. Garding	3 567	2 545	1 022	2	1
4. Vollersvik	2 740	1 699	1 041	1	2
5. Østerhever	2 830	2 053	777	3	0
6. Oldensvort	2 222	1 714	508	3	0
7. Koldenbyttel	2 744	1 901	843	3	0
Ialt	37 546	25 202	12 344	18	9
Af Reserverlisten blev valgt				7	2
Kandidater ialt				25	11
Valgdeltagelsen var 67,7 %.					

Afgivne Stemmetal paa Sydslesvigsk Forening ialt:

Flensborg Købstad	89 257
Flensborg Amt	21 984
Sydtønder Amt	26 364
Slesvig Amt	42 757
Husum Amt	17 685
Ejdersted Amt	12 344
Egernførde Amt	10 611
Rendsborg Nørreamt	11 198

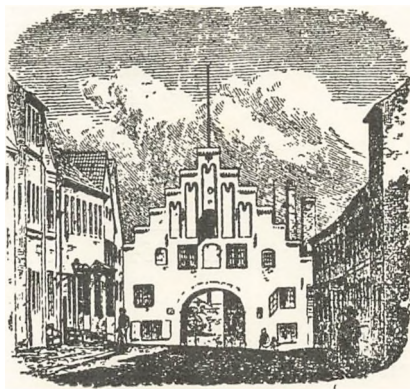
Ialt 232 200

Til Forstaaelse af denne Opgørelse skal bemærkes:

1. at Flygtningene var stemmeberettigede i saa stort Tal, at visse Steder Halvdelen af Vælgerne var Flygtninge,
2. at hver Vælger havde Ret til at afgive flere Stemmer.

Iflg. en foreløbig noget summarisk Opgørelse var den danske Stemme procent hos den hjemmehørende Befolkning følgende:

Flensborg Købstad	80 Proc.
Flensborg Amt	50 —
Sydtønder Amt	70 —
Slesvig Amt	50 —
Husum Amt	40 —
Ejdersted Amt	70 —
Egernførde Amt	25 —
Rendsborg Nørreamt	40 —

Nørreport i Flensborg
(ældre Billede).

NORSKE FOREGANGSMÆND AF SØNDERJYDSK ROD

AF GODFRED HANSEN

Igennem Tiderne har Sønderjylland været saa rigt paa aandelig og materiel Kultur, at denne lille Del af vort Land med dets vaagne Grænsfolk har haft Raad til at afse et meget betydeligt Overskud af Energi ikke alene til vort fælles Fædreland Danmark, men ogsaa til andre Lande: Amerika, Norge, Sverige, Tyskland, som alle har ejet og ejer fremtrædende Personligheder af sønderjydsk Rod.

Ikke uden Grund kan man sige, at uden det sønderjydske Islæt i f. Eks. norsk Handelsliv, var dette næppe saa hurtigt blevet den Magtfaktor i Landet, som det blev.

Paa Rejser rundt om i Norges Land har jeg Gang paa Gang truffet paa Slægtsnavne, hvis Hjemsted viste sig at være i Sønderjylland. Kraftige norske Slægter af sønderjydsk Rod. — Paa Norges Vestland ser man, hvorledes de ledende Handelshuses Grundlæggere i det 17. Aarhundrede for en stor Del er af sønderjydsk Oprindelse.

I dette Aarhundrede findes i *Trondheim* Handelsnavne som: *Angell*, *Tønder*, *Møllmann*, *Carstensen*, *Høyer* med flere. — *Familien Angell*, der stammer fra *Angel* fik en Betydning, der ikke overgaas af nogen anden Slægt i nyere Tid. — Slægtens første Mand er efter norsk Personalhistorie *Lorens Mortensen Angell*, som fødtes i *Angel* 1626 og som ung Mand kom til *Trondheim*. Her blev han hurtigt en af Byens første Købmænd, og han var den største Skatteyder omkring 1670. Han blev Ejer af umaadeligt store Jordegodser i *Nordland*, desuden havde han Andel i *Røros Kobberværk*, af hvis 180 Parter, som Værket var delt i, han ejede de 53. — I tre Ægteskaber blev han Stamfader til en vidt forgrenet Slægt. Den store Handelsvirksomhed fortsattes af hans Søn *Albert Lorenzen Angell*, Magistratspræsident i *Trondheim*, Kancelliraad og Assessor. Han døde i 1705. Hans to Sønner overtog i Forening Handelshusets Virksomhed, der nu var et af de

rigeste i Norden. Den yngste af Brødrene, *Thomas*, døde ugift, og i sit Testamente skænkede han hele sin store Formue til fattige og ubemidlede, og satte sig derved det smukkeste Minde i sin Bys Historie. I over halvandet Hundrede Aar har nu de *Angellske Stiftelser* øvet en velsignelsesrig Virksomhed. Men *Thomas Angells* Kapitalformue viste sig ved *Boets* Opgør saa stor, at Byens Myndigheder udvirkede kongelig Tilladelse til at benytte en Del af Renteindtægten og Formuens Afkastning ogsaa til andre Formaal. For denne Del blev f. Eks. den berømte danske Arkitekt *C. F. Harsdorffs* smukke Bygning for Katedralskolen bygget. Desuden fik Byen herigennem Midler til at opføre et Sygehus og en Arbejdsanstalt, ligesom der tildeltes Folkeskolen aarlige Bidrag til Driften. Det er Millioner af Kroner, der paa denne Maade er tilgaaet Byen, og det er ikke mærkeligt, at *Thomas Angell* kaldtes for »Byens Velgører.«

Efter Oplysninger i »Norsk slægthistorisk Tidsskrift« var flere af de i Trondheim førende Slægter af sønderjydsk Afstamning beslægtede med hverandre. Den ene Slægt trak den anden med sig derop. Det var f. Eks. Tilfældet med *Henrik Henriksen Lysholm*, som fødtes 1724 og stammer fra *Egen Sogn* paa Als. *Lysholms* Sønner udvidede den af Faderen grundlagte store Forretning ved industriel Virksomhed, og i 1821 grundlagde en Sønesøn de store *lysholmske Brænderier* og Destillationsfabrikker i Trondheim.

Til det *Lysholmske Handelshus*, som da lededes af Hofagent *Broder Brodersen Lysholm*, knyttedes ogsaa *Hans Carl Knudtzon*, der var født i *Bredsted* ved Tønder. *Knudtzon* overtog senere det store Handelshus for egen Regning. Det var et af det 18. og 19. Aarhundredes største Handelshuse i Trondheim og Nordenfjelds. Han tildeltes Etatsraads Rang af *Danebrogsordenen*.

I Krigs- og Nødsaaene ved 1814 udfoldede han en omfattende lokalpatriotisk Virksomhed. Kendt er ogsaa den store kulturelle Indsats, som hans to Sønner *Broder Lysholm Knudtzon* og *Jørgen von Cappel Knudtzon* øvede gennem deres Mæcenvirksomhed.

En anden stor Handelsherre og Jordbesidder var *Ebbe Carstensen* i Trondheim. Han var født i *Adelby*, Nabsognet til Flensborg. To af hans Brødre kom ogsaa som Købmænd til Trondheim. En tredie *Broder Jørgen Carstensen*, ogsaa benævnt *Castens*, (død 1720) blev Plantagejer paa *Sct. Thomas*. Fra ham nedstammer den danske Adelslægt *Castenskiold*.

I det store økonomiske Organisationsarbejde omkring Midten af forrige Aarhundrede, da Norges Kredit- og Kommunikationsvæsens Udvikling førtes ind i nye, moderne Spor, var det ofte Mænd af søn-

derjydsK Herkomst, som i fremtrædende Grad stod i Spidsen herfor. Blandt andre *Peter Jebsen fra Broager*, og med dette Navn føres vi til *Bergen*. Det er jo denne driftige By, om hvilken Holberg siger, at »her handler, her køber, her sælger hver Mand«. Hertil drog en Række *Energimennesker* fra Broagerland, den mest kendte er den saakaldte »Tekstil Konge« *Peter Jebsen*, som var født i *Skelde*, Broager Sogn, 1824. Han rejste til *Bergen* i 1843 for at studere Handelsforhold, men blev der hele Livet.

1846 anlagde han det mekaniske Bomuldsvæveri i Arna ved *Bergen*. Jebsen optog senere to Brødre i Firmaet, som i sin Art blev et af de største i Landet. Den energiske Mand gik saa 1879 i Gang med Anlæg af et Komplex af lignende Tekstilfabrikker i større Maalestok paa *Dale* i Bruvik ved *Bergen*. Da Jebsen for 60 Aar siden kom til *Dale* for at ville udnytte Kræfterne i det store Fossefald der, var der baade »øde, tomt og mørkt«. I Dag er der en blomstrende Industriby med 2000 Indbyggere, og de store Fabrikker beskæftiger 720 Arbejdere og Funktionærer. Ved Sankt Hans 1939 holdt Byen 60 Aars Jubilæum med to Dages store Festligheder; det blev ogsaa et Slægtsstævne for den virksomme Jebsen-Slægt. Midt i Byen staar Mindesmærket for Grundlæggeren af det hele; her begyndte Festlighederne.

Men som den store Foregangsmand, Peter Jebsen var, gik han ogsaa over til andre Felter af Forretningslivet. Han blev *Skibsreder* i stort Format, ja, i en Udstrækning, som i 1860erne gjorde ham til Disponent over Norges største Tonnagemængde. Det var ham, der genrejste det store Bergenske Dampskibsselskab til en dominerende Stilling paa Vestkysten. Trods disse store Foretagender kunde han alligevel finde Tid til at skænke de kommunale og andre offentlige Sager sin Indsigt og Arbejdskraft. Han var i Bergens Administration og blev valgt ind i Stortinget, hvor han særlig gjorde sig gældende i Told-, Jernbane- og Skattekomiteerne. Det skyldes særlig ham, at Handels-traktaten med Sverige blev fornyet 1874, og at Jæder- og Vossebanen blev anlagt. Hans store Plan om en sammenhængende Banelinie fra *Bergen* til *Oslo* blev først realiseret 1909, da denne Eventyrbane efter 14 Aars Arbejde aabnedes. — I 1882 trak Jebsen sig ud af Politik. Hans Hjerter slog altid varmt for Norge, og paa Bergens Udvikling fik han stor Indflydelse.

Slægtninge af ham, *Christian og Jørgen Petersen* fra *Broager* har bl. a. startet Tekstilfabrikker ved Hop og ved Eidsvaag nær *Bergen*. — I Jørgen Petersens Bolig, en Hovedgaard, »Venersholm« i Hop, er sat en Mindesten, hvorpaa der staar, at her skrev Bjørnson i 1859 »Ja vi elsker dette Landet —«. At disse Bergensfarere ikke har glemt de-

res Hjemstavn ses bl. a. af, at de i Broager har oprettet en Fond: »*Bergensfonden til Broager Sogns Vel*«, hvis Renter uddeles hvert Nytaar. Fonden forvaltes i Bergen, dens Formand er den nu 82 Aar gamle *Christian Petersen*, Eidsvaag.

Saa rejser vi fra Bergen til Oslo ad den Bane, som var Jepsens store Tanke.

— I Digtet »Den lille Hornblæser«, som H. P. Holst skrev i 1849, staar der bl. a.:

*Hvor ned til Bov den nye Vej
sig bøjer bred og sandet,
der ligger Kroen Bommerlund,
bekendt i hele Landet.*

Den mest kendte Kromand i denne besungne Kro hed *Peter Schwensen*. Hans Søn blev 1795 Præst i Hørup paa Als og var Præst dér i 50 Aar. En af denne Præsts Sønner blev Bankier i Oslo, hvor Bankfirmaet *J. H. Schwensen & Co.* blev grundlagt af den kendte Kromands Sønnesøn. En yngre Broder fulgte efter. De havde en Søster, som var gift med Biskop *Jørgen Hansen* paa Als, og som med ham fik to Sønner. Ogsaa disse drog til Norge, gik ind i Onklens Bankierforretning og overtog denne. Alle disse fire Bankmænd døde barnløse, og efter dem gik store Legater til Oslo.

Det var i det hele taget en stor og meget omfattende Bankvirksomhed, som lige efter 1800 blev grundlagt i Oslo af Sønderjyder. Den unge *Nicolai Andresen*, en Haandværkersøn fra Tønder, kom til Oslo og grundlagde »*Andresens Bank*«. Til ham kom andre unge Sønderjyder og blev Medarbejdere i det store Bankier-Firma, for derfra — hvad ofte skete — at gaa ud og danne selvstændig Virksomhed i Norge.

Den kendte og meget skattede norske Forfatter *Christian Gjerløff**) skriver i »Foregangsmenn« efter et Besøg i Sønderjylland: »— — Kører man omkring i Sønderjylland, smager det næsten som at køre omkring paa Familiebesøg i norske Kystbyer. Der er Navne som f. Eks.: Abel, Alsing, Andresen, Duborg, Egebjerg, Holst, Høyer, Jepsen, Lysholm, Mygind, Nansen, Sverdrup, Vogt (fra Als) og flere af de i Norge saa betydende og kendte Navne.«

Vi kan tage et Par af de Navne, som Gjerløff nævner.

Fridtjof Nansen er jo æret og elsket over saa godt som hele Jorden. Der burde vel hænges et Portræt af denne norske Høvding i hver en

*) Chr. Gjerløff er af dansk Afstamning, da den første Gjerløff kom til Norge som Toldembedsmand fra Jylland i 1779; han var en Fætter til Digteren Øhlenschläger.

Skole i Norden! — Han stammer i sjette Led ned fra Københavns berømte Borgmester og Præsident *Hans Nansen*, som fødtes i *Flensborg* 1598. Slægten fæstede Rod i Norge i 1761, da *Anthoni Nansen* blev Herredsdommer (Sorenskriver) i Bergens Stift.

Naar man færdes i Oslo, faar man adskillige Mindelser om Sønderjylland. Oppe ved Slottet ser man Vigelands Mindesmærke for den unge banebrydende norske Matematiker *N.H. Abel*, som døde 1829, 27 Aar gammel, og hvis Slægt ifølge »Norsk biografisk Lexikon« antagelig stammer fra *Abild Sogn* nord for Tønder. — Gaar man indenfor i Stortingsbygningen paa Karl Johan, ser man i Samlingssalen en Marmorbuste af den norske Politiker og Statsmand *Johan Sverdrup*, død 1892. Man lægger ogsaa Mærke til Christian Kroghs store Maleri af *Sverdrup*, hvis Slægt stammer fra Landsbyen *Sverdrup* i *Øsby Sogn* ved *Haderslev*. Stamfaderen udvandrede derfra 1630. — Om *Johan Sverdrup* sagde Statsminister *Løvland* i 1910 ved Afsløringen af det Monument, som »Noregs Ungdomslag« rejste paa *Sverdrups Grav*: »— — Han kan ikke glemmes, det vilde være som at glemme Norges Saga i 100 Aar. Han var i Sandhed en Tid Norges ukronede Folkedronning«. Og Statsminister *Gunnar Knudsen* skrev i 1913: »*Johan Sverdrup* maa vel antages at have været vor betydeligste Statsmand i de sidste 100 Aar. Der er ingen Periode i dette Tidsrum, hvori Landet har opnaaet saa store Resultater i politisk Henseende som i de 25 Aar, hvori han stod som Leder for det stedse voksende liberale Flertal, og hvori Folkestyrets fuldstændige Gennemførelse blev Resultatet af Kampen —«.

Af *Sverdrup-Slægten* kan ogsaa nævnes den norske Videnskabsmand *Georg Sverdrup*. Han var Eidsvoldsmand i 1814. — Videre: *Jacob Sverdrup*, som blev Foregangsmand for Landbrugsskolers Oprettelse. Og sidst, men ikke mindst: *Otto Sverdrup*, Polarforskeren, *Nansens* højt betroede Mand og Ven over *Grønland* og *Polhavet*.

Kommer man ind paa *Oslo Kunstmuseum*, vil man dør ikke undgaa *Frits Thaulows* berømte Billeder. Denne norske Kunstner, som døde 1906, havde sine Slægtsrødder i *Slesvig By*, hvor Stamfaderen var dansk Herredsfoged. Navnet stammer fra Landsbyen *Tavlov* ved *Kolding*. Andre Medlemmer af denne Slægt var Læger og Professorer i Norge, og de var overordentlig virksomme Foregangsmænd i al deres Færd.

Saa kan vi slutte vor Norgesrejse med et Besøg paa *Vor Frelzers Gravlund* i Oslo, hvor mange Mindestene giver os en fjern sønderjydsk Hilsen og fortæller om virksomt, banebrydende Liv i forgangen Tid, Liv af sønderjydsk Rod.

Og tilsidst vil vi saa dvæle ved *Bjørnstjerne Bjørnsons Grav* og mindes den Betydning, han havde for *Danmark*, takke ham for, hvad han i sine Sange gav særlig de danske Sønderjyder under de 56 Aars Fremmedherredømme, mindes hans Ildhu for Sønderjyllands Sag.

Og saa kan vi forresten fortsætte med at takke Norge for de store Værdier, vi Danske har modtaget derfra, for *Haandslag i Lyst og i Nød* — fra *Magnus-Daaden ved Lyrskov Hede til Helgesen, Schieppegrell og Olaf Rye* — — og videre frem.

Vel har Sønderjylland givet en god Gave til Norge; men Norge har givet rigeligt igen. Det mindes vi bl. a. om, naar vi staar paa *Dybbøl Banke* ved Mindestenen for de nordiske frivillige, — Nordens Grænsepæl mod Syd — og læser Ordene der:

*Haanden I rakte, Blodet der randt,
Ofret I bragte, s a m m e n o s bandt.*

Nordiske Energimenneskers *gensidige Indsats* i Nordens aandelige og materielle Kultur vil ogsaa i Fremtiden være med til at *binde Norden sammen*.

Astrup-Slægten i Norge.

Slægten stammer fra *Astrup i Brøns Sogn, Tønder Amt*. Den kom 1707 til Norge med Niels Astrup, Foged paa Søndmøre.

Slægtens mest kendte Navn i vore Dage er *Eivind Astrup* (1871-95), den alt for tidlig bortrevne *Polarforsker*. Han deltog i to af Pearys amerikanske Grønlandsekspeditioner og paadrog sig herunder en Forgiftning ved at spise fordærvet Pemmikan, hans Sundhed blev nedbrudt og truede med at ødelægge ham. Men Skæbnen skulde dog ikke ramme ham paa denne Vis. Under en dumdristig Skitur i Dovre-Eggen, i Rondane, omkom han den 27. December 1895. — Der var ved hans Død Landesorg i Norge, og med god Grund. Han stod som en Varde for norsk Ungdom, hans Aand var i Slægt med Fritjof Nansens (maaske fordi de begge stammede fra Sønderjylland — hvem véd), hædret blev han i nogen Lighed med Nansen. — »For berømmelig videnskabelig Opdagelsesrejse blev Eivind Astrup, kun 21 Aar gammel, hædret med Olafordenens Ridderkors og er den yngste, ikke fyrstelige, der har naaet denne Udmærkelse,« staar der skrevet om ham.

I Holmenkollen-Skoven ved Oslo, »ved den skiløbende Ungdoms Alfarvej«, staar en 23 Fod høj Granitblok med følgende Indskrift: »Landsmænd rejste Eivind Astrup denne Bauta«. — I Nordvestgrønland er der en Mindetavle for ham, og i Melvillebugten ligger »Eivind Astrups Ø.«

Hans yngste Broder, Arkitekt Thorvald Astrup, sejrede i Konkurrencen om Norges tekniske Højskole i Trondheim.

Se: F. C. Sommer: »Slægten Astrup (1905) og »Norske Slægter« I (1912), hvori ogsaa Eivind Astrups Forældre og Søkende er omtalt.

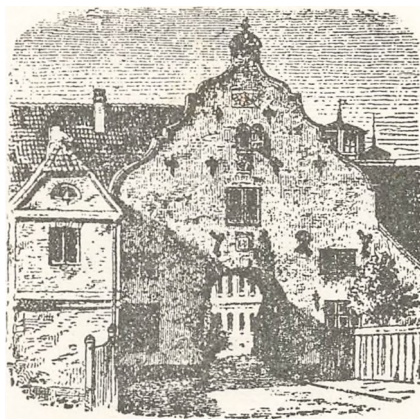
Slægten Lilienskjold i Norge.

Den norske Adelslægt Lilienskjolds Stamfader var »Velagtbare og fornemme Mand« *Hans Schmidt*, født i *Tønder*. Han blev 1641 Slots-skriver og derefter Borgmester i *Bergen*.

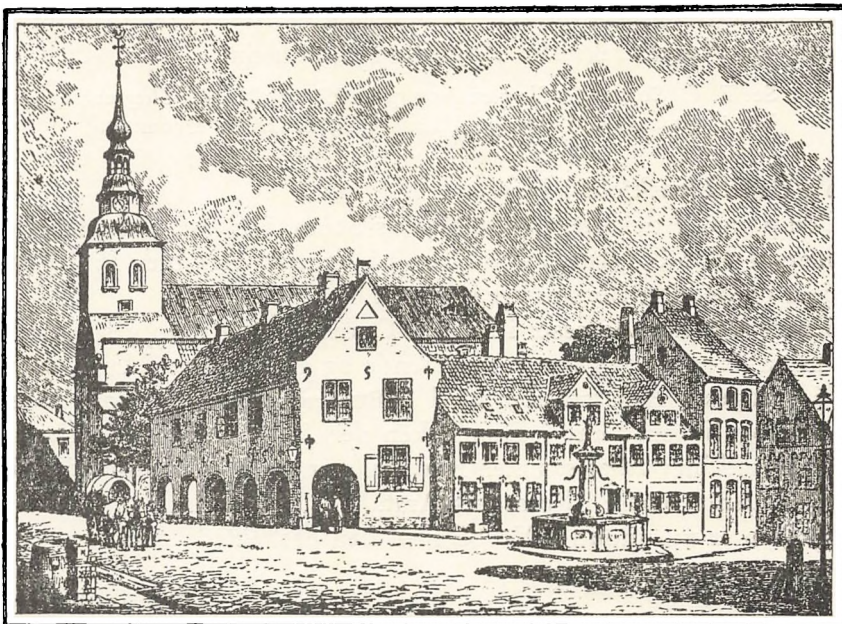
Senere blev han Assessor i Norges Overhofret og i Norges Højesteret m. m. Han var en baade formuende og formaende Mand, som i 1676 optoges i Adelsstanden med Navnet Lilienskjold. Han døde i Bergen og fik sin Grav i Domkirken dér. Hans Søn: Hans Hansen Lilienskjold blev adlet sammen med Faderen og blev Amtmand i Finmarkens Amt, senere i Romsdals Amt.

Slægten er nu uddød i Norge, men den beslægtede danske adelige Gren lever stadig.

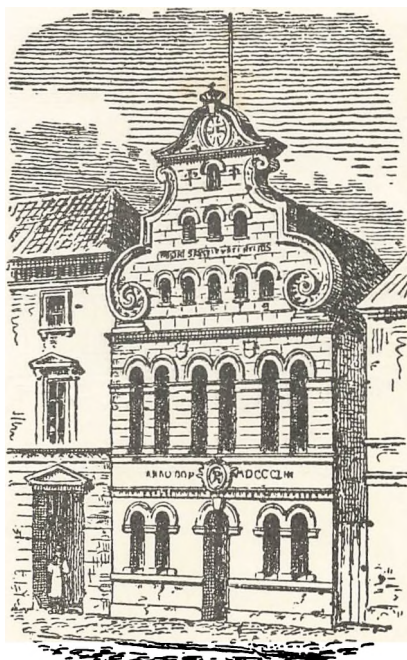
(Se: Norske Slægter II 1912).

Rødeport i Flensborg,
en af de gamle Byporte, som nu er forsvunden.

*Nørretorv i Flensborg — Marieløsekirken og Skranken
(Tiden før 1864).*

Flensborgs Raadhus, oprindelig Skikkelse.

Aktieselskabet
N. Raackmann - Papirvarefabrik
HORSENS

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab
Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.
Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen
Aktieselskab
HORSENS Telefoner: 207 — 807 — 808

Restaurant
Bryggergaarden - Odense
Byens bedste Spisested

Skal man til og fra
benytter man *Sønderjylland.*
Sydfynske Jernbaner

Pindstrup Mosebrug
SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK
Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet
Dampmøllen Victoria
Odense

Aktieselskabet
Tapetfabriken „FIONA“
FAABORG

Thisted
Uldspinderi & Tæppefabrik A/S

AKTIESELSKABET
NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER
KØBENHAVN F.

**Sønderjydsk
Tæppefabrik**

A. R. KJÆRBY A/S
HØJER

*Graasten
Teglværk*
GRAASTEN.

Frøcontoret
(for undersøgt Markfrø)
(Grundlagt 1887)
KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon
trollens selvvirkende Kontrol
Antager Frøavlere

Rio Radiatorer
Ribe Centralvarme-
Kømfurer
Ribe Centralvarme-Kamin
Ribe Kakkelovne
Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi
Ribe Tef. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Hede Niensens Fabrikker A/S
Cykler - Cykledele - Radio
Horsens

Midtjyllands Ægekspert
ved A. Tornvig-Jensen.
BRANDE Telefon 84 og 185
Brunkul købes og sælges.

„CIMBRIA“
Tømmerhandel A/S
Aabenraa
Trælast - Bygningsartikler
Støbegods
Tlf. 2006 - 2007 - 2008

Aktieselskabet

Motorfabriken „Frederikshavn“

Reserveret

„B“

Haslev Gymnasium - *Kostskole
for Dreng*

Eksamensret til Mellemskole-, Real- og Studentereksamen.
Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Støt dansk Industri

Åskov Møbelsnedkeri

pr. Vejen.

SØREN OLESEN

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

Nykøbing Mors

Morsø Textilfabrik A/S

Telefon 575 (2 Linier)

Nykøbing Mors

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør
grundlagt 1893

INGENIØRFORRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

AARHUS

Kannikegade 18

Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN

Niels Ebbesenvej 20

Tlf. C. 5036

N. P. Hansen & Co.

Spedition — Kontrol
og Pakhusforretning
Odense

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn og Poderstoffer

Esbjerg

Oscar Christensen

Kolonial en gros

Kolding — Varde — Haderslev — Aabenraa

Carl M. Cohr's

Sølvvarefabriker

Aktieselskab

Fredericia

A/s De forenede Kalkværker

Torp pr. Thisted

Telefon 25

Adda

Korsetterne virker slankende,
sitter eminent og er beha-
gelige i Brug.

ESBJERG BANK

Aktieselskab

Kongsgade 70

Esbjerg

Sparekassen i Nykøbing paa Falster

Indskudskapital ca. 57 Mill. Kr.

Reserver ca. 4 Mill. Kr.

Telefon 216

Tønder Landmandsbank A/S

Kontorer i Tønder - Skærbæk - Ballum - Brede - Brøns

Bylderup Bov - Frifelt - Højer - Tinglev - Visby

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

HOBRO — Telefon 13

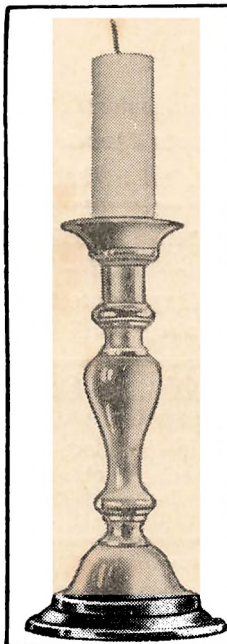
Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 Telefon 516, 517 og 518

Skanderborg

Sparekassen for Svendborg og Omegn

Svendborg

ALTERLYS

*i alle Størrelser
og iøvrigt*

*Stearinlys og Vokslys
af enhver Art.*

ASP-HOLMBLAD

STEARINLYSFABRIKEN

KØBENHAVN

Landbostandens Sparekasse

Nykøbing F.

Tlf. 197 - 1197

Aktieselskabet

STRUER BANK

STRUER

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—4

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Aktieselskabet

*Banken for Hobro
og Omegn*

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

Telefon 2133, 2 Linier.

Postgiro 8356.

HADERSLEV.

Horsens Landbobank A/S

Kontortid 9¹/₂—12¹/₂ og 2¹/₂—4¹/₂

HORSENS

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Den lollandske Landbo- stands Sparekasse

NAKSKOV

Stiftet 1870

Indskudskapital ca. 61,0 Mil

Reserver ca. 3,8 Mill.

Kontorer i: Maribo - Birket -

Dannemærre - Stokkemærke.

Aktieselskabet

Landobanken i Skive SALLING BANK

Kontortid: 9—12 og 2—5

Lørdag 9—2.

Telefon 700 . Skive.

Aktieselskabet

Handels- og Landbrugsbanken

Silkeborg

Telf. 1024 (4 Linier)

Sorø Amtstidende

Dagligt Gennemsnits-Oplag
for 1. Halvår 1944 if. Dansk
Oplagsk. 17.091 Eksempl.

Akциденstrykkeri, Lystryksanstalt, Clichéfabrik, Bogbinder
Hovedkontor: Slagelse. Telf. 2000.
Hovedstadskontor: Telf. Palæ 4758.

Viborg Stifts Folkeblad

Viborg

Jyllands Posten

Provinsens største Dagblad

Roskilde Dagblad

Byens og Egnens Blad

Søger De Husassistent eller anden Medhjælp, da averter i
Roskilde Dagblad. Søger De Plads i Nærheden af Køben-
havn, faar De den bedst gennem en Annonce i Roskilde
Dagblad. Vort Trykkeri leverer Tryksager af enhver Art.
Telefon Roskilde 601 (2 Linier).

Tydske Tidende

Oplag:

Hverdage ca. 21.000 Ekspl.

Syd- og Sønderjyllands
største Blad.

Søndage ca. 23.300 Ekspl.

Holbæk Amtstidende

Odsherreds Tidende

Enhver Bilist kender Holbæk Amts gode Veje — enhver
Annoncør kender den gode Vej til Kunderne i Holbæk Amt.
Telefon Holbæk 71 Telefon Nykøbing 7

Forsikrings-Aktieselskabet

N O R D E N

København V.

Vestre Boulevard 34

Telefon 645

Sønderborg Garn

A/S Det Nordiske Kamgarnspinderi
Sønderborg

KURANSTALTE
V. STARCKE
OVERLÆGE
Gl. Skovridergaard
AABEN HELE AARET
SILKEBORG
FORLANG
PROSPEKT
TLF. 514
515

N. C. Mehlsen, Struer.

Fiskeexport & Røgeri.

Telegramadresse: Mehlsen — Telefon 2

Bornholms Tidende

Øens største og eneste Oplags-
kontrollerede Blad.

Telf. 121

Telf. 355

HEJMDAL

Landsdelens Blad

Horsens Folkeblad

Byens og Egnens største Blad

Læs

Dannevirke

Sønderjyllands ældste Blad

Graasten Husholdningsskole

m. Barneplejeafdeling
5 Mdrs. Husholdningskursus
begynder 4. Maj og 4. Novbr.
Plan sendes.
Olga Reppien og Ebba Drewes.

Hovedkontor:

Selskabets Ejendom

Vesterbro 18 . Aalborg

Vejen Trælasthanvel

Aktieselskab - Tlf. 47 - Vejen
Trælast - Byggematerialer
Støbegods

O. M. Olsens Søn

William Olsen

SKOTØJS-MAGASIN

Største Specialforretning i
Slagelse. Grundlagt 1883
Slagelse - Telf. 499

Aktieselskabet

SIMON BRØND & CO

Barnevognsfabrik

Vejen